

VESNA MIKOLIČ¹

Medijski diskurz v Sloveniji in Italiji ter slovensko-italijanskem čezmejnem prostoru v času covid-19

Povzetek: V prispevku predstavljamo rezultate analize medijskega diskurza v zvezi z omejitvenimi ukrepi v času pandemije covid-19 v Sloveniji, Italiji in ob slovensko-italijanski meji. Na osnovi korpusne metode in analize diskurza smo primerjali diskurzne prakse v tradicionalnih in novih medijih in opazovali rabo novih leksemov, povezanih s pandemijo. Ob tem smo posebej izpostavili modifikacijo intenzitete jezika in ugotavljali, kako in v katerih kontekstih govorci in pisci krepijo ali šibijo diskurzne pomene. Zanimalo nas je, ali se javni govor zaradi družbenih restrikcij oblikuje s pozicij moči ali pa poskuša vzpostavljati dialog, solidarnost in sodelovanje v skupnosti. Primerjava medijskega diskurza v Sloveniji in Italiji je pokazala, da se italijanski javni diskurz bolj osredotoča na samo vsebino epidemiološkega stanja in ukrepov, pandemija je prikazana kot objektivno dejstvo, ob državni politiki je prisotno več stroke in več akterjev, tako na nacionalni kot na regionalni ravni. V slovenskem diskurzu pa je komunikacija bolj centralizirana, v veliki meri odvisna od državne politike in je zanjo značilna višja stopnja intenzitete jezika. Prav tako sta se pokazala medsebojni vpliv in sodelovanje nekaterih obmejnih medijev, ki so bili še posebej pozorni na primernost javne komunikacije za namene čezmejnega sodelovanja v času oteženega prehajanja državnih meja in ohranjanja medkulturnih stikov.

¹ Vesna Mikolič je znanstvena svetnica na Znanstveno-raziskovalnem središču Koper/ Vesna Mikolič is Principal Research Associate at the Science and Research Centre Koper. E-pošta: vesna.mikolic@zrs-kp.si

Ključne besede: krizna komunikacija, tradicionalni mediji, novi mediji, medijski diskurz, korpusno jezikoslovje, analiza diskurza, medkulturna pragmatika, obmejni prostor, Slovenija, Italija.

Media Discourse in Slovenia, Italy and in the Slovenian-Italian Cross-Border Area During the Covid-19 Pandemic

Abstract: This article presents media discourse on health measures during the covid-19 pandemic in Slovenia, Italy and along the Slovenian-Italian border. Based on the corpus method and discursive analysis, we compared discourse practises in traditional and new media and observed the use of new lexemes in the context of pandemics. At the same time, we have highlighted modifications of language intensity, noting how and in what contexts speakers and writers strengthen or weaken the meanings of discourse. We were interested in whether public speech is shaped by positions of power due to social constraints, or whether it aims to promote dialogue, solidarity, and community participation. A comparison of media discourse in Slovenia and Italy showed that public discourse in Italy focuses more on the content of the epidemiological situation and measures, the pandemic is presented as an objective fact, besides the actors of national politics there are different professional groups and other actors, both at national and regional level. In Slovenian discourse, on the other hand, communication is more centralised, largely dependent on state policy and characterised by a higher language intensity. The mutual influence and cooperation of some border media were also highlighted, with special attention paid to the adequacy of public communication for the purposes of cross-border cooperation during difficult border crossings and maintaining intercultural contacts.

Keywords: crisis communication, traditional media, new media, media discourse, corpus linguistics, discourse analysis, intercultural pragmatics, border area, Slovenia, Italy.

1 Cilji raziskave

V prispevku primerjamo medijski diskurz o omejitvenih ukrepih med drugim valom pandemije covid-19 v Sloveniji z medijskim diskurzom v Italiji. Poudarek je na medijih, ki jih lahko spremljajo prebivalci ob slovensko-italijanski meji v Sloveniji in slovenska manjšinska skupnost v Italiji. V obmejnem območju je prednosti in slabosti obeh nacionalnih strategij krizne komunikacije v času pandemije lažje oceniti, ljudje ju lahko primerjajo in si ustvarijo mnenje o njihovi učinkovitosti. Obenem pa morajo slediti obema, ker obe vplivata na njihovo vsakdanje življenje v smislu prehajanja meje, dostopa do trgovin in storitev na obmejnem območju itd. Zato je zanimivo opazovati, kako medijsko komuniciranje v obeh državah odraža komunikacijske strategije, ki se izvajajo v dveh sosednjih državah, Sloveniji in Italiji, s posebnim poudarkom na medijih v obmejnem prostoru.²

V okviru te tematike smo oblikovali naslednja raziskovalna vprašanja: kako deluje medijski diskurz v obeh državah v času pandemije, ali je bolj strokoven ali bolj poljuden in vrednotenjski, ali se bolj oblikuje s pozicij moči ali pa poskuša vzpostavljati dialog, solidarnost in sodelovanje v skupnosti, in končno, kako se vse te značilnosti izražajo v tradicionalnih in novih medijih v obeh državah ter v lokalnih medijih v slovenskem jeziku na obeh straneh meje.

² Raziskava je bila izvedena v okviru raziskovalnega programa Razsežnosti slovenstva med lokalnim in globalnim v začetku 3. tisočletja (ARRS, P5-0409, 1.1.2019 - 31.12.2024), v letih 2020 in 2021 prilagojenega na temo covid-19, pod vodstvom dr. Vesne Mikolič pri ZRS Koper in INV v sodelovanju s SLORI Trst. Prispevek je prevedena in dopolnjena različica poglavja v angleški monografiji Musolff, A., Breeze, R., Kondo, K., Vilar-Lluch, S. (ur.): *Pandemic and Crisis Discourse. Communicating COVID-19 and Public Health Strategy*. London: Bloomsbury Publishing (v tisku).

Z odgovori na zastavljena raziskovalna vprašanja želimo doseči naslednje raziskovalne cilje:

- prepoznati podobnosti in razlike med slovenskimi in italijanskimi mediji, med lokalnima medijema v slovenskem jeziku na obeh straneh meje ter med tradicionalnimi in novimi mediji (4. in 8. poglavje),
- analizirati najpogosteje rabljene besede, povezane s pandemijo, in v tem okviru identificirati strokovne izraze (5. poglavje),
- opisati izraze intenzitete jezika in ugotoviti, kako pisci krepijo ali šibijo pomene z vidika spoznavne in čustvene naklonskosti (6. poglavje),
- analizirati različne medijske diskurzne strategije, ki imajo bodisi namen krepiti pozicije moči ali pa vzpostavljati dialog in sodelovanje (7. poglavje).

2 Teoretična izhodišča

Z omejitvenimi ukrepi v času pandemije covid-19 je pomen družbene interakcije in komunikacije postal še bolj očit (Oputu 2020). Tudi sicer se komunikacija kaže kot osrednji pojem družbene organizacije v digitalni dobi; priča smo komunikacijski revoluciji, ki vodi od množične komunikacije k množičnemu samoizražanju (*self-communication*) (Castells 2009, 54–58). Manovich ugotavlja: »Če je logika tradicionalnih medijev ustrezala logiki industrijske družbe, se logika novih medijev ujema z logiko postindustrijske družbe, ki daje prednost individualnosti pred skladnostjo. /.../ V postindustrijski družbi lahko vsak državljani oblikuje življenjski slog po lastni meri in »izbere« svojo ideologijo iz velikega (čeprav ne neskončnega) števila izbir. Namesto da bi iste predmete/informacije ponudili množičnemu občinstvu, se trženje zdaj trudi ciljati na vsakega posameznika posebej.« (Manovich 2001, 41–42). V današnji produkciji in potrošnji novic zato postanejo zelo pomembni

dejavnik čustva (glej Becket in Deuze 2016). Ti procesi tako redefinirajo klasičen pogled na novinarsko objektivnost. Kljub temu je najpomembnejši dejavnik pri preprečevanju širjenja covid-19 opolnomočenje ljudi s pravimi informacijami (Reddy in Gupta 2020), zato je zanimivo opazovati razmerje med racionalnimi in emocionalnimi, objektivnimi in subjektivnimi elementi v govoru novih medijev v obdobju pandemije. Ti elementi so del modalne funkcije jezika ali naklonskosti. Naklonskost ima veliko izrazov in sestavin, med njimi tudi stopnjevanje spoznavnega in čustvenega, objektivnega in subjektivnega, kar vse sodi v okvir intenzitete jezika.

Po Bowersu je namreč intenziteta jezika lastnost jezika, ki »nakazuje stopnjo, po kateri se govorčev odnos do ubesedene stvarnosti razlikuje od nevtralnega odnosa« (Bowers 1963). Sredstva intenzitete jezika ne izražajo le govorčevega odnosa do vsebine besedila, pač pa so tudi sredstvo za izražanje strategij vljudnosti ali nevljudnosti. Brown-Levinsonova teorija vljudnosti poudarja, da šibitev pomenov odpira več možnosti za poslušalca, da se odzove in izrazi svoje mnenje (Brown in Levinson 1987). Krepilce in šibilce, ki spreminjajo intenziteto jezika bodisi na ravni epistemične oz. kognitivne in deontične oz. emocionalne modalnosti, najdemo na vseh jezikovnih ravneh, pri čemer se najbolj opazni zdijo besedni označevalci intenzitete in vsi izrazi na besedoslovni ravni (metafore, notranje modificirane besede). Nekatere besede so že notranje okrepljene ali ošibljene, druge pa se uporabljajo skupaj z označevalci intenzitete, ki krepijo ali šibijo njihov pomen (Mikolič 2020, 54–61).

Modifikacija intenzitete se obravnava tudi kot ena od diskurzivnih strategij, ki lahko podobno kot še nekatere druge diskurzivne strategije lahko izraža strukturne družbene odnose moči in prevlade. Ti so v času epidemije, ko se morajo množice podrediti strogim ukrepom, lahko še očitnejši. Koncepti moči, ideologije

in zgodovine imajo osrednjo vlogo v diskurzni študiji, zlasti v kritični analizi diskurza (KAD). Cilj KAD je kritično preučiti družbeno neenakost, kot se izraža in legitimira skozi jezikovno rabo oziroma diskurz. Kritična analiza diskurza zahteva opis tako družbenih procesov kot sredstev, ki oblikujejo besedilo (Fairclough in Kress v Wodak in Meyer 2001, 2-3). Po KAD jezik nima moči sam po sebi, temveč jo jeziku preko njegove rabe določajo ljudje z določeno družbeno močjo. Moč ni izražena le s slovnimi sredstvi v besedilu, temveč tudi s stopnjo nadzora nad družbeno situacijo, zajeto v besedilnem žanru. KAD se ukvarja predvsem s petimi vrstami diskurzni strategij, to so: nominacija, predikacija, argumentacija, perspektivizacija/uokvirjanje diskurza, modifikacija intenzitete. Te strategije v veliki meri služijo pozitivni reprezentaciji sebe in negativni reprezentaciji drugih, zato KAD vidi diskurzno konstrukcijo pojmov »mi« in »oni« kot temelj diskurzov o identiteti in razliki. Ti diskurzi pa so sestavni del diskurzov o diskriminaciji in neenakosti (Wodak v Wodak in Meyer 2001, 10-11, 72-73).

V prostorih jezikov v stiku so naklonskost in diskurzne strategije še pomembnejše, saj ima vsak jezik svoj specifičen način izražanja ilokucijske sile in tako tudi drugačno pojmovanje nevtralnosti in stopnjevanja intenzitete jezika. Raziskave slovenskega in italijanskega konverzacijskega sloga so na primer pokazale, da v italijanščini prepričevalne strategije pogosto temeljijo na čustveni osnovi in da je v jeziku očitna nagnjenost k hiperboli in antilitoti, medtem ko je slovenski slog bolj litotičen (Wierzbicka 2003; Mikolič 2012). Te razlike so verjetno še pomembnejše na obmejnih območjih v času pandemije. Prekinitev čezmejnih stikov in različno soočanje s pandemijo na družbeni ravni ter s tem povezano javno komuniciranje zelo močno občutijo manjšinske skupnosti in celotno prebivalstvo na teh območjih.

3 Raziskovalne metode

Na podlagi teoretičnih izhodišč in v skladu z raziskovalnimi cilji smo v raziskavi uporabili tako korpusno metodo kot analizo diskurza. Kvantitativno in kvalitativno raziskavo smo izvedli v petih korakih.

Najprej smo oblikovali nabor člankov, objavljenih med 10. oktobrom in 10. novembrom 2020, ki smo jih pridobili tako, da smo v brskalnik spletnih portalov šestih medijev vnesli slovensko besedo »koronavirus« ali italijansko besedo »coronavirus«. To obdobje je bilo izbrano, ker je bil začetek drugega vala covid-19 in sta se obe državi, Slovenija in Italija, pripravljali na strožje ukrepe. Šlo je tudi za obdobje, ko sta oba premiera imela govor, v katerem sta prebivalstvo seznanila z novimi omejitvami in novimi ukrepi gospodarske pomoči v času drugega vala epidemije, slovenski predsednik vlade Janez Janša 3. novembra 2020 in italijanski premier Giuseppe Conte 4. novembra 2020.

Izbrali smo spletne portale šestih časopisov, ki odlično predstavljajo nacionalne in lokalne, tradicionalne in nove medije, večinsko in manjšinsko javno komunikacijo v Sloveniji in Italiji ter ob slovensko-italijanski meji: a) v Sloveniji: Delo (De) je nacionalni slovenski dnevnik, Slovenske novice (Sn) so eden najbolj branih tabloidov in portalov v Sloveniji, Primorske novice (Pn) so lokalni dnevni časopis s sedežem v Kopru, ki se osredotoča na dogajanje na Primorskem; b) v Italiji: Corriere della Sera (CS) je nacionalni italijanski dnevni časopis, Trieste Cafe (TC) je priljubljen novičarski portal v tržaški regiji, Primorski dnevnik (Pd) je lokalni dnevni časopis slovenske manjšine v Italiji s sedežem v Trstu. Vsi proučevani mediji so hkrati v tiskani obliki in na spletnem portalu, z izjemo Trieste Cafe, ki deluje le kot portal. Naša raziskava je bila omejena le na besedila na njihovih portalih.

V drugem koraku smo iz nabora člankov izdelali šest delovnih korpusov, po enega za vsak časopis, ki so bili lematizirani in ustrezno označeni (z uporabo orodij in metod, ki so jih razvili Erjavec idr. 2005; Vičič idr. 2016).³ Na podlagi tega smo izvedli avtomatsko luščenje besed in izdelali frekvenčne liste za posamezne lekseme (leme), ki so razkrile pestrost besedišča in prisotnost modifikatorjev intenzitete med najpogosteje rabljenimi besedami. Vsakega od štirih delovnih korpusov besedil v slovenskem jeziku (De, Sn, Pn, Pd) smo križali tudi s slovenskim referenčnim korpusom pisnih besedil Gigafida in vsakega od dveh delovnih korpusov italijanskih besedil (CS, TC) z italijanskim referenčnim korpusom itTenTen16 – italijanski korpus spletnih besedil. Na ta način smo prišli do statistične analize najbolj specifičnega besedišča v besedilih, povezanih s covid-19.

Tretjič, izvedli smo analizo naslednjih diskurzni strategij: nominacije, predikacije in argumentacije, perspektivizacije, modifikacije intenzitete, metaforizacije, kar predstavlja prilagojen model diskurzni strategij KAD (Wodak in Meyer 2001, 72–73).⁴ Diskurzne strategije smo opazovali v sedmih prispevkih o govorih obeh predsednikov vlad in o delovanju vlad v vseh šestih obravnavanih

³ Opisi korpusov: a) delovni korpusi: De – 44.970 besed, SN – 20.160 besed, PN – 1.142 besed, CS – 20.898 besed, TC – 9.305 besed, PD – 3.186 besed; b) referenčni korpusi: Gigafida – 1.134.693.933 besed, itTenTen16 – 4,9 milijarde besed.

⁴ Izhodiščni model KAD smo prilagodili tako, da smo nominacijo razdelili na dve strategiji, in sicer na nominacijo in metaforizacijo, saj je metaforično jezikovno rabo mogoče opaziti tudi znotraj drugih diskurzni strategij, medtem ko smo strategiji predikacijo in argumentacijo združili v eno iz dveh razlogov: a) ker je predikat lahko tudi del argumenta, b) ker smo topose v naši raziskavi analizirali tudi s statistično analizo najbolj specifičnega besedišča (za prilagoditev modela glej tudi Mikolič 2018).

časopisih.⁵ Posebna pozornost je bila namenjena primerom najznačilnejših jezikovnih sredstev, ki jih novinarji uporabljajo za krepitev oz. šibitev pomenov posameznih besed in celotnega besedila.

V naslednjem koraku smo opravili dva strukturirana intervjuja z novinarjema lokalnih časopisov na obeh straneh slovensko-italijanske meje, torej Primorskih novic in Primorskega dnevnika, o čezmejnem in medkulturnem sodelovanju v opazovanem obdobju oteženega prehoda meje zaradi pandemije.

Na koncu smo povzeli rezultate vseh analiz in izpeljali nekatere primerjave glede na cilje raziskave.

4 Leksika v pandemičnem medijskem diskurzu

4.1 Statistična analiza

Po opisani korpusni metodi smo na osnovi avtomatskega luščenja besed sestavili frekvenčne sezname za posamezne lekseme (leme),⁶ da bi ugotovili pestrost besedišča v šestih delovnih korpusih.

⁵ V analiziranih medijih smo poiskali prispevke v obdobju po nastopih obeh predsednikov vlad (Janša 3. 11. 2020, Conte 4. 11. 2020) in našli 5 člankov, ki poročajo o govoru obeh predsednikov vlad: De1 (Delo, 3. 11. 2020), Sn1 (Slovenske novice, 3. 11. 2020), CS1 (Corriere della Sera, 4. 11. 2020), Pd1 in Pd2 (Primorski dnevnik, 4. 11. 2020 ob 15:26 in isti dan ob 20:24). De1 in Sn1 sta poročala o govoru slovenskega premierja, CS1 in Pd1 pa o govoru italijanskega premierja. Primorski dnevnik je na isti dan objavil dva članka, v drugem članku (Pd2) je pojasnjena razvrstitev dežeje Furlanije Julijske krajine v kategorijo ogroženosti, kar ob prvem prispevku (Pd1) ni bilo jasno. Poleg omenjenih 5 člankov smo v analizo vključili še 2: na portalu Trieste Cafe smo zasledili krajšo novico o omejitvenih ukrepih, ki jih je napovedal Conte (TC1, Trieste Cafe, 4. novembra 2020), medtem ko na portalu Primorskih novic nismo našli nobenega prispevka o Janševem govoru, nekaj dni kasneje pa so poročali o ukrepih gospodarske pomoči, ki so bili napovedani tudi v premierjevem govoru (Pn1, Primorske novice, 8. november 2020).

⁶ Lema je osnovna oblika besede, ki predstavlja vse njene oblikovne različice (različne sklonske in spregatvene oblike).

Zanimalo nas je, koliko besed, ki sodijo v pomensko polje covid-19 in omejitvenih ukrepov, je mogoče srečati med 100 najpogosteje rabljenimi besedami v posameznih korpusih. Ugotovili smo, da je največ besed s tega pomenskega polja v Pn (22), sledi CS (18), temu s 17 besedami sledi TC, s po 16 besedami De in Pd, najmanj (14) besed s tega področja ima slovenski tabloid Sn (tabela 1).

Križanje medijskih korpusov s slovenskim referenčnim korpusom Gigafida in italijanskim referenčnim korpusom itTenTen16 pa je pokazalo, koliko je takih besed, ki se v pandemičnih medijskih besedilih pojavljajo statistično bistveno pogosteje kot v besedilih referenčnih korpusov. Na teh spiskih najbolj specifičnih lem za pandemični medijski diskurz je bilo po pričakovanju veliko specializiranih terminov s področja covid-19 in omejitvenih ukrepov. Največje število takih izrazov med prvimi 100 najpogosteje rabljenimi specifičnimi lemmi je bilo ugotovljeno pri CS (50) in TC (47), sledijo De (32), Pn (28) in Pd (22), najmanj terminov srečamo pri Sn (16) (tabela 1).

Tabela 1: Porazdelitev najpogostejših besed (lem) s področja pandemije.

Mediji	Število besed s področja pandemije med 100 najpogostejšimi besedami (lemami)	Število besed s področja pandemije med 100 najpogostejšimi besedami (lemami) po križanju z referenčnim korpusom
Delo	16	32
Corriere della Sera	18	50
Slovenske novice	14	16
Trieste Cafe	17	47
Primorske novice	22	28
Primorski dnevnik	16	22

4.2 Leksikalna analiza

V seznamih slovenskih in italijanskih najbolj specifičnih besed, do katerih smo prišli s križanjem z referenčnim korpusom, smo navedli najprej termine iz korpusa z največjim številom terminov, nato pa

seznam dopolnili še s termini iz drugih korpusov, ki jih v prvem korpusu ni bilo med prvimi 100 specifičnimi lemmi. Vedno pa so termini razvrščeni po pogostosti od najbolj do najmanj pogosto rabljenih.

Slovensko besedišče s področja pandemije

Med 100 najpogosteje rabljenimi področno specifičnimi besedami, do katerih smo prišli po križanju štirih medijskih korpusov s slovenskimi besedili De, Sn, Pn, Pd in slovenskega referenčnega korpusa Gigafida, so naslednji termini, povezani s področja pandemije:

- v De, nekateri od njih tudi v Pn, Pd and Sn: pandemija, koronavirus, NIJZ, zajezitev, karantena, epidemiološki, UKC, okužba, hospitaliziran, epidemija, epidemiolog, covid, samoizolacija, covidien, okužen, epidemiolog, sledilnik, cepivo, protikoronski, namestitev, bris, koronavirusni, antigenski, oskrbovalka, potrjen, incidenca, testiranje, karantenski, novookužen, ECDC (European Centre for Disease Prevention and Control), bolnišnica, razkuževanje,
- samo v Pn: imunost, WHO, varstveno-delovni center, PCR test, Lancet, klinika, vatenka, žrelen, rektalen, veterinarski, namestitven, okužiti, omejevalni ukrep, epidemiološki,
- samo v Pd: druženje, ICGEB (International Centre for Genetic Engineering and Biotechnology AREA Science Park), Katinara, Asugi, metilprednisol, razkužitev, zajezitven, Medrol, distanciranje,
- samo v Sn: / .

V tej skupini besed gre v glavnem za precej ozko specializirane termine s področja epidemiologije in zdravstvenih ukrepov, le nekateri so:

- deloma determinologizirani, npr. bolnišnica,
- z drugih strokovnih področij, npr. zajezitev, namestitev, potrjen, sledilnik.

Nekaj je tudi neologizmov, npr. vatenka.

Nekatere od teh področno specifičnih besed se pojavljajo tudi med 100 najpogosteje rabljenimi lemmi v istih medijih, poleg teh pa najdemo na seznamih najpogosteje rabljenih lemmi tudi take termine z istega pomenskega polja, ki se ne pojavljajo tako visoko na seznamu specifičnih besed, kar pomeni, da njihova raba ne odstopa od rabe istih besed v referenčnih korpusih. To kaže, da gre za manj specializirane termine ali za splošno leksiko, in sicer so to lahko:

- termini več področij: okužiti, odkriti, potrditi, testirati, testiranje, stik, pozitiven, okužen, namestitev,
- terminologizirana splošna leksika: val, širjenje, prisotnost, vrsta, ukrep, rezultat, primer, maska,
- termini, ki prehajajo v splošno leksiko: virus, bolnišnica, bolezen, bolnik, strokovnjak,
- na področju pandemije pogosto rabljena splošna leksika: število, odstotek, zagotavljanje, oseba.

V besedišču Pd je nekaj posebnosti, povezanih z dejstvom, da dnevnik deluje v drugačnem kulturnem okolju, tako srečamo enaka krajevna imena in imena italijanskih institucij, povezanih z omejitvenimi ukrepi, kot so tudi v italijanskih medijih, prav tako so na obeh seznamih zelo visoko nekateri drugi področni izrazi, ki so v drugih slovenskih korpusih daleč od najpogostejših. Taka sta na primer izraza druženje in distanciranje; glede na to, da se med drugimi najpogostejšimi besedami v tem korpusu ali med najbolj pogosto rabljenimi specifičnimi besedami po križanju z referenčnim korpusom nahaja kar nekaj besed, povezanih z druženjem, kot so praznovanje, praznik, božična tržnica, družinski krog, izlet, potovanje, prijatelj, lahko sklepamo, da so v tem dnevniku več pozornosti posvetili socialni distanci in omejitvam druženja kot v ostalih slovenskih dnevnikih.

Italijansko besedišče s področja pandemije

Med 100 najpogosteje rabljenimi področno specifičnimi besedami, do katerih smo prišli med križanjem korpusov italijanskih medijev v Italiji CS in TC in italijanskega referenčnega korpusa itTenTen16 (tabela 2), najdemo naslednje termine, povezane s covid-19 in zdravstvenimi ukrepi:

- v CS, nekateri tudi v TC: Covid, coronavirus, lockdown, tampon (bris), pandemia (pandemija), contagio (okužba), quarantena (karantena), RSA (Residenze Sanitarie Assistenziali – domovi za ostarele), assembramento (zbor), Dpcm (Decreto del Presidente del Ministrioglio de – Odlok predsednika Sveta ministrov), mascherina (maska), positività (pozitivnost), caso di positività (pozitiven primer), tasso di positività (stopnja pozitivnosti), positività al coronavirus (pozitivnost na koronavirus), coprifuoco (policijska ura), distanziamento sociale (socialna distanca), asintomatico (asimptomatsko), focolaio (izbruh), decesso (smrt), contagiare (okužiti), terapia intensiva (enota za intenzivno nego), epidemia (epidemija), Cts (Comitato Tecnico Scientifico – Scientific Tech odbor), virologo (virolog), Oms (Organizzazione Mondiale della Sanità – Svetovna zdravstvena organizacija SZO), indeks Rt (indeks Rt – indeks prenosljivosti okužbe), ricoverato (hospitalizacija), reinfezione (ponovna okužba), sanità (ozdravitelj), impennata (vzpon), sanificazione (dezinfekcija), sierologici (serološki), Gimbe (il Gruppo Italiano per la Medicina Basata sulle Evidenze – italijanska skupina za medicino, ki temelji na dokazih), antigenico (antigen), epidemiologo (epidemiolog), virus, tracciamento ali tracing (sledenje), ricoverare (hospitalizacija), sierologico (serološko), movida (nočno življenje), ondata (val), ASST (Aziende Socio Sanitarie Territoriali – Lokalna zdravstvena podjetja), pandemico (prilag za pandemijo), Lancet. (mednarodni tedenski splošni medicinski časopis), asintomatico

(asimptomatsko), epidemija (prilagoditev epidemiji), restrizione (omejitev), rianimazione (oživljanje), vaccino (cepivo), isolamento (izolacija), superširjenje,

- samo v TC: numero (število), ASUGI (Azienda Sanitaria Universitaria Giuliano Isontina – Univerzitetno zdravstveno podjetje Giuliano Isontina), clinicamente (klinična), pediatra (pediater), USCA (Unità Speciali di Continuità Assistenziale – enote za kontinuiteto posebne oskrbe), guarire (zdraviti), Oss (Operator socio-sanitario – izvajalec socialnega zdravstvenega varstva), negativo (negativno), prevenzione (preprečevanje), trasmissibilità (prenosnost), pandemia (pandemija), positivo (pozitivno), resrittivo (omejevalno), CRO (pogodbena raziskovalna organizacija / klinični Raziskovalna organizacija), pozdrav (zdravje).

Večina teh najpogostejših področno specifičnih besed je visoko specializiranih terminov, vendar med njimi najdemo tudi besede, ki ne sodijo med ozko specializirane termine, pač pa so to:

- terminologizirana splošna leksika, npr. mascherina (maska),
- termini, ki prehajajo v splošno leksiko, npr. virus,
- pogosto rabljena splošna leksika na področju pandemije, npr. numero (število),
- publicistični metaforični izrazi, npr. impennata (vzpon), movida (nočno življenje), ondata (val),
- anglicizmi, npr. tracing (sledenje).

Nekatere od teh področno specifičnih izrazov, ki so bolj ali manj terminološki, najdemo tudi med 100 najpogostejšimi lemmami v istih italijanskih medijih, vendar pa se v tej skupini besed nahajajo še nekatere pogosto rabljene besede s področja pandemije, ki pa so še bližje splošni leksiki kot zgoraj omenjeni izrazi, in sicer so to lahko:

- termini več področij (test, positivo),

- terminologizirana splošna leksika (misura),
- zdravstveni termini, ki prehajajo v splošno leksiko (paziente, ospedale, terapia, sanitario),
- na področju pandemije pogosto rabljena splošna leksika (število, odstotek, zagotavljanje, oseba).

4.3 Besedišče v pandemičnem medijskem diskurzu – razprava

Analize besedišča v medijskih korpusih slovenskih in italijanskih besedil so pokazale, da se analizirani korpusi ne razlikujejo bistveno po številu zdravstvenih terminov med najpogosteje rabljenimi besedami, medtem ko se glede na pogostost rabe ožje specializiranih pojmov mediji delijo v dve skupini. V italijanskem nacionalnem dnevniku Corriere della Sera in na italijanskem lokalnem portalu Trieste Cafe se pojavlja veliko število zdravstvenih terminov med prvimi sto najpogostejšimi lemmi, poleg tega pa v teh medijih srečamo tudi najpogostejšo rabo ožje specializiranih zdravstvenih terminov v primerjavi z drugimi mediji. Nekoliko nižje, a še vedno primerljive številke pri obeh kategorijah besed srečamo tudi pri slovenskem nacionalnem dnevniku Delo. To kaže na veliko pozornost, ki jo ti mediji posvečajo covid-19 in z njim povezanim ukrepom, ter na strokovnost člankov oziroma njihovo natančnost pri pisanju o teh temah. Če je večja pogostost pisanja o teh temah in strokovnost v nacionalnih dnevnikih pričakovana, pa je bolj presenetljiva visoka strokovnost lokalnega portala TC. Očitno je, da si tudi ta medij prizadeva zelo pogosto in natančno informirati bralce o bolezni in omejitvenih ukrepih.

Prav tako izstopa največje število zdravstvenih terminov med prvimi sto najpogostejšimi lemmi pri slovenskem lokalnem dnevniku Primorske novice in le nekoliko manjše število pri lokalnem dnevniku Slovencev v Italiji Primorski dnevnik, kar kaže na ravno

tako veliko pozornost, ki jo obmejna lokalna dnevnikarja posvečata koronavirusni boleznini in zdravstvenim ukrepom. Pri tem pa je v korpusih teh dveh dnevnikov manj pogosta raba ožje specializiranih zdravstvenih terminov v primerjavi s prvo skupino korpusov. Najbrž to lahko pojasnimo, prvič, z željo po informiranju bralcev na bolj poljuden, razumljiv način in, drugič, z namero po sočasnem informiranju o različnih družbenih temah, saj se na seznam prvih 100 specifičnih terminov, ki izstopajo v primerjavi z referenčnima korpusoma, uvršča tudi veliko lastnih imen politikov, organizacij, držav. Gre za poslanstvo teh lokalnih medijev, da novinarsko pokrivajo vse teme, relevantne za nek lokalni prostor.

Najmanjše število področno specifičnih besed na obeh seznamih je značilno za korpus slovenskega tabloidnega portala Slovenske novice, kar je pravzaprav skladno z usmeritvijo slovenskega tabloida, da piše o različnih temah, privlačnih za širšo publiko, in da o njih, tudi o koronavirusu, ne piše preveč strokovno.

5 Intenziteta jezika v pandemičnem medijskem diskurzu

5.1 Raba krepilcev in šibilcev

Na frekvenčnih listah za posamezne lekseme (leme), generiranih na podlagi avtomatskega lušččenja medijskih delovnih korpusov, smo med 100 najpogosteje rabljenimi besedami lahko opazili tudi označevalce intenzitete na besedoslovni ravni.⁷

⁷ Pri statistični analizi najpogosteje rabljenih modifikatorjev intenzitete v šestih delovnih korpusih smo opazovali samo modifikatorje intenzitete na besedoslovni ravni, ki vključujejo besedne modifikatorje in že modificirane lekseme. Med njimi smo zajeli samo tiste, za katere že iz njihovega pomena izhaja, da modificirajo pomen ali so že same modificirane, nismo pa upoštevali besed, ki postanejo modifikatorji ali so modificirane v okviru konteksta. V okviru pragmatične analize v naslednjem koraku raziskave pa smo opazovali modifikatorje na vseh jezikovnih ravneh in opazovali tudi učinek na ravni konteksta.

Kot je razvidno iz tabele 2, si korpusi glede na število modifikatorjev sledijo v naslednjem vrstnem redu: najprej slovenski Sn (17), Pd (13), De (12), Pn (9), za njimi pa italijanska korpusa TC (7) in CS (5).

Tabela 2: Porazdelitev krepilcev in šibilcev v šestih medijskih korpusih.

Mediji	Število krepilcev med 100 najpogostejšimi lemami	Število šibilcev med 100 najpogostejšimi lemami	Število modifikatorjev, ki delujejo kot krepilci ali šibilci med 100 najpogostejšimi lemami	Vsota vseh modifikatorjev
Delo	9	/	3	12
Corriere della Sera	4	/	1	5
Slovenske novice	13	1	3	17
Trieste Cafe	6	/	1	7
Primorske novice	7	/	2	9
Primorski dnevnik	10	1	2	13

5.2 Leksikalna analiza najpogostejših krepilcev in šibilcev

Različne vrste modifikatorjev intenzitete med najpogostejšimi 100 besedami v slovenskih in italijanskih medijskih korpusih so prikazane v tabeli 3. Razvidno je, da je v slovenskih korpusih več vrst krepilcev, od katerih sta dva specifična le za slovenski časnik v Italiji. Tudi v italijanskih korpusih med najpogostejšimi 100 besedami najdemo več vrst krepilcev, čeprav manj kot v slovenskih korpusih. Šibilci pa so v obeh skupinah korpusov med 100 najpogostejšimi besedami bistveno redkejši, čeprav najdemo v slovenskih korpusih različne tipe šibilcev, medtem ko je v italijanskih korpusih le ena vrsta šibilcev na leksikalni ravni.

Tabela 3: Krepilci in šibilci v šestih medijskih korpusih.

Mediji Modifikatorji intenzitete	Modifikatorji v slovenskih medijskih korpusih	Modifikatorji v italijanskih medijskih korpusih
Krepilci	> v Sn, nekaj modifikatorjev tudi v De, Pn in Pd: kazalni zaimек: <i>ta</i> <i>tako</i> <i>tisti</i> • protivni veznik: <i>pa</i> • členek: <i>tudi</i> <i>še</i> <i>že</i> <i>le</i> • celostni zaimек: <i>ves</i> <i>vsak</i> • naklonski izraz: <i>lahko</i> • prislov: <i>več</i> <i>zelo</i> <i>vedno</i> • velelnik 3. os.: <i>naj</i> > samo v Pd: • presežniška oblika prislova: <i>najbolj</i> • pomenski presežnik: <i>množičen</i>	> v TC, nekaj modifikatorjev tudi v CS: • kazalni zaimек: <i>tale (tak)</i> <i>questo (ta)</i> • primernik prislova: <i>più (bolj)</i> • členek: <i>anche (tudi)</i> • celostni zaimек: <i>tutto (ves, vse)</i> • naklonski glagol: <i>potere (moči)</i> • protivni veznik: <i>ma (toda, ampak)</i>
Šibilci	> v Sn, nekateri tudi v De, Pd in PN: • naklonski izraz: <i>lahko</i> • nedoločni zaimек: <i>nekaj</i> • členek: <i>sicer</i>	> v TC in CS: • naklonski glagol: <i>potere (moči)</i>

5.3 Intenziteta jezika v pandemičnem medijskem diskurzu – razprava

Hitro lahko opazimo, da imajo korpusi slovenskih besedil več modifikatorjev intenzitete kot italijanski korpusi, in sicer si po številu modifikatorjev korpusi sledijo po naslednjem vrstnem redu: najprej

slovenski Slovenske novice, Primorski dnevnik, Delo, Primorske novice, na dnu po številu modifikatorjev pa sta Trieste Cafe in Corriere della Sera. Med modifikatorji tako v slovenskih kot italijanskih korpusih prevladujejo krepilci.

Da v vseh medijih prevladujejo krepilci, ne preseneča, saj želijo članki z močnimi argumenti prepričati bralce o tako pomembnih temah, kot so Covid-19 in ukrepi, povezani z njim. Prav tako ne preseneča, da ima najvišje število modifikatorjev in še posebej krepilcev, slovenski tabloidni portal Slovenske novice, saj očitno zaradi svoje uredniške zasnove deluje bolj na čustveni ravni in občasno tudi senzacionalistično.

Presenetljivo pa je majhno število označevalcev intenzitete v lokalnem portalu Trieste Cafe, za katerega bi pričakovali, da bi kot spletni medij podobno kot Slovenske novice temeljil na hitrem učinku besedil s pomočjo čustvenih ali tudi spoznavnih poudarkov. Prav tako je glede na izhodiščno spoznanje o večji čustvenosti italijanskega konverzacijskega sloga presenetljivo, da imata oba italijanska korpusa med sto najpogostejšimi besedami manj modifikatorjev intenzitete kot slovenska korpusa. Odgovore na ta vprašanja glede intenzitete jezika v medijskih tekstih smo iskali s pomočjo kvalitativne metode, tj. diskurzne analize izbranih člankov.

6 Modifikatorji intenzitete in različne diskurzne strategije

6.1 Analiza diskurznih strategij

Uporaba označevalcev intenzitete je povezana z različnimi diskurznimi strategijami, uporabljenimi v analiziranih besedilih. V analizi diskurza smo po prilagojenem modelu KAD (po Wodak in Meyer 2001: 72–73) analizirali naslednje diskurzne strategije:

1. nominacija: družbeni akterji;
2. predikacija in argumentacija: pozitivna/negativna, stereotipna/nestereotipna, močni/šibki argumenti;

3. perspektivizacija: izražanje govorničevega odnosa do vsebine in naslovnika;
4. modifikacija intenzitete: krepitev ali šibitev ilokucijske sile;
5. metaforizacija.

Po tem modelu diskurzne analize smo opazovali novinarske članke De1 (Delo, 3. 11. 2020), Sn1 (Slovenske novice, 3. 11. 2020), CS1 (Corriere della Sera, 4. 11. 2020), Pd1 in Pd2 (Primorski dnevnik, 4. 11. 2020 ob 15:26 in isti dan ob 20:24), ki so se v vseh šestih analiziranih medijih pojavili po skoraj sočasnih govorih slovenskega in italijanskega premierja Janeza Janše in Giuseppeja Conteja, v katerih sta napovedala nove, strožje omejitvene ukrepe oziroma popolno zaprtje v času drugega vala covid-19 (glej opombo 3).

6.2 Modifikatorji intenzitete in različne diskurzne strategije – analiza in razprava

Nominacija

Analiza člankov z vidika razmerja med akterji in predikacijo kaže, da je v dveh slovenskih medijih, osrednjem nacionalnem dnevniku Delo in tabloidu Slovenske novice, prevladujoči subjekt slovenski premier Janša kot avtor govora, o katerem so mediji poročali, in s tem najpogostejši družbeni akter v analiziranem medijskem diskurzu (De1: je dejal Janša; Sn1: premier je napovedal).

V člankih vseh ostalih medijev, tako slovenskih obmejnih medijev Primorske novice in Primorski dnevnik kot italijanskega nacionalnega dnevnika Corriere della Sera in regionalnega portala Trieste Cafe, je v ospredju vsebina ukrepov, vse ostalo (kdo je/bo sprejel ukrepe, govorca Janša in Conte) je v drugem planu. Kot subjekti se pojavljajo državni odloki, posamezni ukrepi, ustanove in podjetja, na katere se ukrepi nanašajo ipd. V teh besedilih so pogosti:

- pasivna glagolska struktura v obeh jezikih (Pd1: dovoljena bo dostava na dom; CS1: il piano studiato dal governo e dagli esperti/načrt, ki so ga preučili vlada in strokovnjaki),
- splošni predmet v 3. osebi množine v slovenskih besedilih (Pn1: so sporočili po seji vlade),
- elipsa v italijanskih besedilih (TC1: aperti solo negozi/odprte samo trgovine).

Te oblike še potrjujejo, da so subjekti ali družbeni akterji manj pomembni od samih dejanj ali ukrepov. Zanimivo je, da je pasivna glagolska struktura pogosta tudi v člankih obeh obmejnih medijev v slovenskem Pn1 in Pd1, čeprav sta pasivna oblika in nominalizacija sicer bolj značilni za italijanščino kot za slovenščino (Mikolič Južnič 2017, 120–143).

Predikacija in argumentacija

Z vidika namena oziroma ilokucije, argumentacije in notranje modalnosti, kar vse se izrazi skozi predikacijo, so vsi članki namenjeni informiranju o govorih predsednikov vlad, najmanj je to izpostavljeno v člankih Pn1 in TC1, ki ne sledita vsebini govorov, ampak le predstavljata ukrepe, ki sta jih napovedala premiera, zlasti gospodarske ukrepe za ublažitev posledic pandemije (Pn1) in omejitvene ukrepe za zajezitev covid-19 (TC1). S tega vidika so vsi članki dobro argumentirani in navajajo bodisi izvlečke iz govorov obeh predsednikov bodisi vsebino ukrepov.

Predikacija in izbira argumentov v samih govorih pa odkriva očitno razliko že v nameri govorov obeh predsednikov in njihovem odnosu do naslovnikov. V govoru slovenskega premierja sta prevladujoči govorni dejanji poziv k upoštevanju ukrepov in svarilo pred težko situacijo, ki bi sledila neupoštevanju ukrepov, čemur se občasno pridružujeta na eni strani pohvala nekaterih poklicnih skupin (npr. zdravstvenih delavcev), na drugi

pa obtoževanje drugih skupin naslovnikov (npr. vplivnežev na družbenih omrežjih, ki so kritični do ukrepov vlade). V govoru italijanskega premierja pa sta v ospredju govorni dejanji predstavljanja in razlaganja ukrepov, ki se jima pridružuje spodbujanje prebivalstva k upoštevanju ukrepov z vzbujanjem upanja, s predstavljanjem objektivnih razlogov za sprejete ukrepe na osnovi konkretnih številčnih podatkov in s poudarkom, da so vsi naslovniki na istem, v podobno težki situaciji.

Tako je v člankih slovenskih medijev, ki poročajo o govoru slovenskega premierja, tj. De1 in Sn1, predikacija bodisi nevtralna (De1: je dejal Janša; Sn1: premier je napovedal) bodisi izraža ostrino predsednikovega nagovora (v De1 s pridevnikom v besedni zvezi: je bil oster Janša, z uporabo glagolov, ki izražajo ostrino: opozoriti, pozvati, ogroziti; v Sn1 z elipso: Janša tudi nad vplivneže). Informacije so bolj splošne, ne konkretizirane, argumenti za sprejetje omejitvenih ali ukrepov za gospodarsko pomoč niso natančneje utemeljeni z morebitnimi številčnimi dokazi, analizami. Drugače je v Pn1, kjer je zelo natančno predstavljena vsebina zakona za ekonomsko pomoč s konkretno opisanimi glavnimi ukrepi, čeprav kot hipotetični z glagolom v pogojnem naklonu, saj zakon še ni bil sprejet (Pn1: Poroštvena shema SID banke bi se podaljšala). V člankih vseh treh italijanskih medijev in slovenskega medija v Italiji pa predikacija predstavi premierjev govor kot nevtralen, pozitiven nagovor, glagoli rekanja in drugi glagoli, ki se navezujejo na premierjev nagovor, so nevtralni in vsi v prihodnjiku povednega naklona, čeprav zakon še ni bil sprejet (v CS1 prevladujeta glagola rekanja spiegare (razložiti) in precisare (natančneje pojasniti), poleg teh najdemo še glagole: aggiungere (dodati), sottolineare (podčrtati), concludere (zaključiti)). Konkretni ukrepi so opisani natančno, zaradi česar so to večinoma močni argumenti.

Perspektivizacija

Z vidika odnosa novinarja oziroma medija do sporočene vsebine in bralcev lahko ugotovimo, da se pisci vseh člankov osebnemu odnosu do premierjevega govora ali sprejetih ukrepov izogibajo in poskušajo upovedeno temo predstaviti čim bolj objektivno. V De1 pisec v glavnem sledi premierjevemu govoru, osebnemu odnosu do samega govora se izogiba, zato govorca večkrat dobesedno navaja. Tako dobesedne navedke srečamo že v naslovu (Čaka nas še najmanj mesec dni trdega boja z virusom) in mednaslovu (Pandemija je preizkušnja za celotno človeštvo), v katerih zasledimo številne besedne krepilce (zvezo členka in prislova 'še najmanj', metaforo s področja vojne tematike in pridevniškim pomen-skim presežnikom 'trd boj', celostnim zaimkom 'celoten'). V Sn1 je težnja, da pisec sledi premierjevemu govoru, še bolj izrazita, saj je daljših dobesednih navedkov še več, prisotni so v vseh odstavkih, z izjemo enega. Že v naslovu je prisoten glagol rekanja, tako da je jasno, komu pisec pripisuje navedene besede (Janša sporoča: Čaka nas najmanj mesec dni trdega boja z virusom). Tudi v CS1 se že naslov z dobesednim navedkom sklicuje neposredno na premierja (Dpcm, Conte: »Sono 4 le Regioni nella zona rossa, 2 arancioni e 14 gialle./L'entrata in vigore slitta a venerdì«/Dpcm, Conte: »4 regije so v rdeči coni, 2 sta oranžni in 14 je rumenih. Začetek veljavnosti odloka prestavljen na petek«). Prav tako tudi v samem besedilu, v katerem avtor članka kronološko sledi premierjevemu govoru, ne najdemo komentarjev k poročani vsebini, pač pa gre le za povze-manje besed premierja, bodisi v premem ali prenesenem govoru. Podobno so tudi v obeh člankih Pd1 in Pd2 v ospredju ukrepi vlad-ne uredbe, ki so predstavljeni brez komentarja. Kljub temu v naslo-vu prvega članka zasledimo krepilec 'še', ki poudarja nedorečenost vladne informacije glede barvne kategorije dežele FJK (Še neja-sno, če bo FJK rumena ali oranžna). Tudi v nadaljevanju prispevka

avtor izpostavi to negotovost in jo tudi utemelji (Zaenkrat še ni znano, če bo Furlanija - Julijska krajina rumena ali oranžna, saj je po epidemiološki sliki na meji med dvema različnima režimoma ukrepov.). Naslednji članek pa je očitno nastal prav z namenom odgovoriti na to nedorečenost prve vladne informacije, saj že v naslovu in podnaslovu informira bralce glede kategorije FJK in o izvoru te nove informacije (FJK med »rumenimi« deželami. To je pravkar sporočil predsednik vlade Giuseppe Conte). Članka želita torej karseda jedrnato in objektivno predstaviti predvsem vsebino ukrepov, le deloma pa tudi nezadovoljstvo zaradi nezadostnih, nejasnih ali nepravočasno posredovanih informacij.

Odnos medija do poročane vsebine pa je nekoliko bolj izpostavljen le v Pn1, in sicer se ta kaže v odločitvi, da ne poročajo o premierjevem govoru (ta je v besedilu izrecno omenjen samo enkrat), ampak zelo natančno predstavijo samo napovedane ukrepe za ublažitev gospodarske krize, in v TC1, ki o ukrepih, predstavljenih v Contejevem govoru, poročajo samo v obliki novice na kratko in jedrnato.

Za vse članke lahko ugotovimo rečemo, da podobnosti in razlike v izbirah naslova in mednaslovov, v rabi določene vrste glagolov rekanja, mišljenja ter modifikatorjev intenzitete lahko pripišemo v glavnem bolj vsebini nagovorov obeh premierjev kot odnosu novinarjev do vsebine, saj slednji v analiziranih besedilih želi biti čim bolj nevtralen.

Modifikacija intenzitete

Skladna s predstavljeno perspektivizacijo je tudi raba modifikatorjev intenzitete, ki so rabljeni v glavnem v okviru navedb iz govorov dveh politikov, o katerih članki poročajo, in s tem izražajo njun odnos do upovedenega sporočila in naslovnikov, ne pa novinarjevega odnosa do poročane vsebine in bralcev. Tako v člankih

v De1 in Sn1 prevladujejo krepilci, a jih novinarji v glavnem pripisujejo avtorju nagovora in se tako na nek način distancirajo od zapisanega (npr. v De1 najdemo celostni zaimek 'vse/vsi', prislov 'zelo', frazem s poljubnostnim zaimkom 'nima smisla karkoli olupševati': »Pandemija vpliva na vse. Položaj je zelo resen in nima smisla karkoli olupševati.«). Pri tem avtor članka v Sn1 dobesedno navaja besede premierja, tako da so vsi modifikatorji intenzitete pravzaprav modifikatorji, ki naj bi jih uporabil premier, in sicer so to sami krepilci (šibilcev ni), poleg tega tu avtor dobesedno navede še nekatere premierjeve intenzitetno močne dele govora, ki jih je novinar v De1 izpustil (npr. v Sn1 del z okrepljenimi, ekspresivnimi besedami, kot je 'zavržno', 'ničvredno': »Izkoriščanje globalne zdravstvene krize za rušenje (vlade – op. a.) je zloraba stiske, je zavržno, ničvredno početje.«). V Pn1 se samo krepilci pojavijo v prvem odstavku, kjer je informacija o Janševem govoru, medtem ko v naslednjih odstavkih, kjer je govor o paketu ukrepov, ki bo šele sprejet, prevladujejo šibilci ali pa je raba šibilcev in krepilcev uravnotežena. V Pd1 srečamo le malo modifikatorjev intenzitete, in sicer le nekaj krepilcev, ki želijo poudariti pomen nezadostne informacije (glej zgornje poglavje o perspektivizaciji). V TC1 krepilcev ni, srečamo samo glagole v trpniku ali neosebne glagolske oblike, ki jih čutimo kot sredstvo za distanciranje novinarja od vira informacij in odločevalcev, kar je na prvi pogled lahko šibilec, ker pa istočasno prav zaradi omenjene distance ukrepi v članku delujejo kot neko objektivno dejstvo, pravzaprav to jezikovno sredstvo argumente krepí (npr. trpnik 'verranno anticipati' in nedoločnik »di eseguire consegne« v: Nelle zone arancioni il coprifuoco, e la chiusura dei locali, verranno anticipati alle 18, con la possibilità per i locali di eseguire consegne a domicilio.). Podobno kot v De1 in Sn1 so tudi v CS1 modifikatorji pripisani premierjevemu govoru, pri čemer se tu precej enakomerno izmenjujejo krepilci in šibilci

(npr. v CS1 imamo glagolski naklon 'avrete notato/morda ste opazili' kot šibilec in ponavljanje nikalne oblike 'non ci sono/ni' kot krepilec: »Avrete notato che non ci sono regioni comprese in aree verdi. Non ci sono territori che possono sottrarsi alle misure prese/«Morda ste opazili, da ni regij, vključenih v zelene cone, ni oze-melj, ki bi se lahko izognili sprejetim ukrepom).

Metaforizacija

Največ metaforičnega izražanja in retoričnih figur zasledimo v članku De1, ki prinaša največ premierjevega govora in pravzaprav so vsa metaforična in retorična sredstva tista, ki jih je uporabil premier v svojem govoru. To so metafore s področja boja, vojne (npr. trdi boj, bitka za življenje, na prvi boj, bitka za življenje, na frontni črti) in s področja podnebnih razmer (nov val, hladni val, dolga zima, hladni val, dolga zima). V glavnem so to konvencionalne metafore, ki vsebujejo stalne besedne zveze oz. idiome z omenjenih področij ali iz splošnega govora. Med najpogostejšimi retoričnimi figurami so: stopnjevanje, pretiravanje, kopičenje, antiteza.

Podobno stanje je tudi v Sn1, le da je metaforičnih in retoričnih sredstev manj, saj članek prinaša le krajši del Janševega govora, je pa nekaj več okrepljenih in obenem ekspresivnih besed (velikanska, zavržno, ničvredno, trdoživ itd.), tudi tu srečamo konvencionalne metafore, kot npr. razumemo, kaj je na tehtnici; izbruh virusa).

Metaforično izražanje je prisotno tudi v CS1, kjer so prav tako vse uporabljene metafore v članku navedene kot Contejeve, le da se poleg konvencionalnih metafor sreča tudi bolj ustvarjalne metafore. Pri konvencionalnih, tudi uradniških ali publicističnih metaforah, gre za pomenske prenose, ki so že vgrajeni v pomen besed, besednih zvez (npr. pandemia corre ovunque/pandemija se širi povsod). S pravimi, ustvarjalnimi metaforami pa se Conte trudi na bolj slikovit način predstaviti situacijo (npr.: Il piano

studiato dal governo e dagli esperti /.../ è la bussola che ci indica dove intervenire e con quali misure./Načrt, ki so ga preučevali vlada in strokovnjaki /.../ je kompas, ki nam pokaže, kam posredovati in s kakšnimi ukrepi.). Med retoričnimi figurami pa poleg antitez, ponavljanja in stopnjevanja nekajkrat zasledimo tudi nagovor naslovnikov. Zanimivo je, da tu ne najdemo metaforičnih sredstev s področja boja in vojne, je pa prisotna uporaba barv kot simbolov za različne režime ukrepov.

Slednje srečamo tudi v prispevkih drugih dveh časopisov v Italiji (TC1 in Pd1). V TC1 in Pd1, kot tudi v Pn1 v Sloveniji, pa ne zasledimo drugih metaforičnih in retoričnih sredstev, prisotna je le poosebitev, povezana s pasivno stavčno tvorbo, ki odraža težnjo po objektiviziranem opisu ukrepov (npr. v TC1 misure che dividono l'Italia in 3 zone/ukrepi, ki delijo Italijo na 3 območja; La zona rossa vede le restrizioni più dure per le attività/Rdeče območje bo deleležno najstrožjih omejitev dejavnosti.).

7 Čezmejna perspektiva

7.1 Vprašanja strukturiranega intervjuja

Da bi izvedeli, kako se s čezmejne perspektive kaže slovensko-italijanska komunikacija o covid-19, smo opravili intervjuja z novinarjema lokalnih časopisov z obeh strani slovensko-italijanske meje Primorskimi novicami in Primorskim dnevnikom, odgovornima za pokrivanje tematskega področja pandemije. Zastavili smo jima naslednja vprašanja:

1. Kateri so bili njihovi viri informacij in kateri so se jim je zdeli najbolj zanesljivi?
2. Katere so bile morebitne težave pri sprejemanju informacij z različnih virov in pri posredovanju informacij?
3. Jih je zanimalo stanje v sosednji državi, v čezmejnem prostoru in kateri so bili njihovi viri?

4. Kako so novinarji občutili in prehajali mejo v času omejitev gibanja?
5. Koliko so posvečali pozornosti drugim temam?

7.2 Čezmejna perspektiva – analiza in razprava

Viri informacij za Primorske novice v Sloveniji so politični in strokovni, redne tiskovne konference organizira Vlada RS, na njej sodelujejo predstavniki različnih organizacij. Informacijski viri za Primorski dnevnik v Italiji so številčnejši, saj gre za telesa tako na državni kot regionalni ravni, več je predvsem strokovnih ustanov. Tako tudi redne tiskovne konference organizirajo strokovne ustanove, v prvem valu jih je organizirala Protezione Civile (Civilna zaščita), sedaj pa Istituto Superiore di Sanità ISS (Višji inštitut za zdravstvo).

Težave pri pridobivanju in širjenju informacij Primorske novice v Sloveniji vidijo predvsem v razhajanju informacij med različnimi viri, iz česar izhaja nejasnost in kaotičnost informacij glede omejitvenih ukrepov, moteči so nenadne, nepričakovane izjave, tudi prek družabnih medijev, ki vnašajo zmedo. Primorski dnevnik v Italiji vidi dve težavi: prva je v tem, da odločevalci potrebujejo preveč časa za sprejemanje ukrepov, in posledičnem poznem obveščanju; še pomembnejša pa je premalo konkretni nivo omejitvenih ukrepov, ki zato dopuščajo različne interpretacije.

Oba medija spremljata tudi čezmejno stvarnost, pri tem se naslantata predvsem na nacionalni tiskovni agenciji ANSA in STA, na svojega dopisnika (Pd) ali že vzpostavljeno mrežo neposrednih virov na terenu (Pn), zelo dragoceno jima je njuno sodelovanje pri izmenjavi novic in člankov v zvezi s temo covid-19. Primorski dnevnik še bolj kontinuirano skrbi za pokrivanje tudi drugih tem v Sloveniji kot matični državi.

Čeprav oba medija tudi v obdobjih delnega zaprtja meje nadaljujeta s čezmejno komunikacijo, ta poteka predvsem preko spleta, manj v neposrednem fizičnem stiku. To občutijo kot moteče

predvsem na Primorskem dnevniku, kjer zaprtje meje občutijo ne zgolj na konkretni, fizični ravni, temveč tudi na simbolni ravni, kot odreznosti od matice.

Pri Primorskih novicah je covid-19 vseskozi osrednja tema, tudi novinarji, ki pokrivajo različna družbena področja, opazujejo, kako se pandemija odraža na teh področjih. Pri Primorskem dnevniku pa je bila tema pandemije prevladujoča v prvem valu, medtem ko so kasneje poskušali več pozornosti posvečati tudi drugim temam.

8 Sklepi

V prispevku smo prikazali nekatere rezultate raziskave medijskega diskurza o omejitvenih ukrepih med drugim valom pandemije covid-19 v Sloveniji v primerjavi z medijskim diskurzom v tem obdobju v Italiji. Zanimali so nas predvsem mediji, ki jih lahko spremljajo prebivalci ob slovensko-italijanski meji v Sloveniji in slovenska skupnost v Italiji.

Z vidika naših raziskovalnih ciljev se je v korpusni analizi pokazala zanimiva povezava med rabo specifičnih izrazov s področja pandemije in rabo označevalcev intenzitete, predvsem krepilcev. Če primerjamo na eni strani dve lestvici slovenskih in italijanskih medijskih korpusov, in sicer lestvico glede na število besed s področja pandemije med 100 najpogostejšimi besedami/lemami (od korpusa z največjim številom do korpusa z najmanjšim številom pandemičnih področnih izrazov: 1. Pn, 2. CS, 3. TC, 4. De, 5. Pd, 6. Sn) in lestvico glede na število ožjih terminov s področja pandemije po križanju z referenčnim korpusom (1. CS, 2. TC, 3. De, 4. Pn, 5. Pd, 6. Sn) z na drugi strani lestvico slovenskih medijev po številu modifikatorjev intenzitete (1. Sn, 2. Pd, 3. De, 4. Pn, 5. TC, 6. CS), vidimo, da gre za skoraj obratno sorazmerje. Medijski diskurz v Sloveniji vsebuje manj terminov in več označevalcev intenzitete (De, Sn) v primerjavi z medijskim diskurzom v analiziranih medijih v

Italiji (CS, TC), ki vsebuje največje število terminov in najmanjše število modifikatorjev intenzitete.

Analiza diskurza je pokazala, da je v analiziranih prispevkih v dveh slovenskih medijih (De1, Sn1) glavni akter premier Janša kot avtor nagovora državljanov, ki se nanaša na nove ukrepe za javno zdravje in gospodarsko pomoč. Tudi odnos do upovedene teme, označevalci intenzitete, med katerimi prevladujejo krepilci, in metaforika so pripisani istemu akterju. Tudi v člankih v italijanskih medijih so modifikatorji intenzitete, med katerimi se tu izmenjujejo tako krepilci kot šibilci, ter metafore prav tako večinoma pripisani glavnim akterjem. Za razliko od slovenskih medijev pa se v italijanskih medijih akterji v člankih bodisi izmenjujejo (premier Conte in drugi akterji v CS1) bodisi gre za akterje, povezane s samo vsebino ukrepov (odlok, trgovine, storitve v TC1).

Ugotovimo lahko, da se kvantitativni in kvalitativni del raziskave, tj. korpusna analiza in analiza diskurza, dopolnjujeta in medsebojno potrjujeta. Obe vrsti raziskave kažeta, da je slovenski diskurz bolj opisen, vrednotenjski, emocionalen, italijanski pa bolj informativen, formalen, strokoven. V obeh diskurzih prevladuje notranja modalnost (diskurzne strategije so odvisne od strategij glavnih akterjev), kar kaže na to, da si mediji ne želijo sami presoati o temah, povezanih s covid-19, pač pa vsa mnenja pripišejo akterjem, o katerih poročajo. Zato sta položaj moči, ki ga zaseda vir informacij, in narava njegovega diskurza ključnega pomena, glede na to, da vir informacij postane glavni akter pandemičnega diskurza v vseh medijih, slovenskih in italijanskih. Poleg rezultatov diskurzne analize, ki je razkrila večjo raznolikost družbenih akterjev v italijanskem medijskem diskurzu v primerjavi s slovenskim, so intervjuji z novinarji obeh obmejnih medijev pokazali tudi, da imajo mediji v Italiji možnost slediti številnejšim virom informacij, predvsem številnim strokovnim ustanovam s področja

medicine, v primerjavi z mediji v Sloveniji, kjer redne novinarske konference, ki se jih udeležujejo predstavniki različnih organizacij, organizira Vlada RS.

Kar zadeva raziskovalno vprašanje o diskurzu dveh lokalnih medijev v slovenščini na obeh straneh meje, je zanimivo, da se v rezultatih vseh analiz umeščata na vmesne pozicije. Dnevnik Primorske novice, s sedežem v Sloveniji, je sicer po številu besed s področja pandemije in po številu označevalcev intenzitete bližje italijanskim medijem, po številu bolj specializiranih terminov pa bližje slovenskim, medtem ko je Primorski dnevnik po vseh kriterijih bližje slovenskim medijem. Pri tem je potrebno upoštevati informacijo, pridobljeno iz intervjujev, da so se v Primorskem dnevniku koronavirusu podrobneje in temeljiteje posvečali v prvem valu, medtem ko se želijo v drugem valu sočasno posvečati še drugim temam, pomembnim za slovensko skupnost v Italiji, in je tudi zato med najbolj pogostimi besedami manj terminov s področja pandemije kot v italijanskih medijih. Vsekakor pa se pri obeh lokalnih medijih pozna njuno poslanstvo informirati na čim bolj nevtralen način čim širšo lokalno publiko različnih profilov.

Glede na spoznanja o delovanju novih medijev predvsem na čustva bralcev lahko rečemo, da je v slogu slovenskega tabloidnega portala Slovenske novice pričakovana najvišja stopnja intenzitete jezika, na kar kaže največje število modifikatorjev, predvsem krepilcev, in najmanjše število besed s področja pandemije. Presemetljiv pa je slog portala Trieste Cafe, ki se je pokazal kot izrazito informativen, tudi strokoven medij.

Po primerjavi slovenskega in italijanskega medijskega diskurza lahko torej ugotovimo, da je covid-19 nekako obrnil na glavo pričakovanja glede racionalnega, litotičnega slovenskega in emocionalnega, hiperboličnega italijanskega konverzijskega sloga,

o čemer govorijo raziskave, ki smo jih omenjali v teoretskem poglavju. Očitno je, da se italijanski javni diskurz bolj osredotoča na samo vsebino epidemiološkega stanja in ukrepov, pandemija je prikazana kot objektivno dejstvo, ob državni politiki je prisotno več stroke in več akterjev, tako na nacionalni kot na regionalni ravni. V slovenskem diskurzu pa je komunikacija bolj centralizirana, v veliki meri odvisna od državne politike in je zanjo značilna višja stopnja intenzitete jezika. V slovenskem medijskem diskurzu tako lahko opazimo izrazito pozicijo moči osrednjega vira informacij, ki se odraža v večji emocionalnosti govora in neposrednemu pozivanju naslovnikov, italijanski medijski diskurz pa s svojo strokovno vsebino, raznolikimi viri informacij in formalnim slogom dosega večjo distanco in odpira prostor za razmislek.

Na koncu lahko rečemo, da imata oba pandemična komunikacijska sloga svoje dobre in slabe strani. Nekateri očitajo italijanski komunikaciji počasnost in birokratskost, slovenski komunikaciji pretirano pokroviteljstvo, obema pa tudi veliko zmede in nejasnosti. Pri tem je zanimivo, da mediji v obmejni regiji očitno lažje spremljajo pozitivne in negativne strani obeh stilov komuniciranja in zase izbirajo nevtralnejše. Vse to bomo lahko preverjali še v novih raziskavah, ki bodo zajele javno komunikacijo v daljšem obdobju pandemije.

9 Bibliografija

BECKETT, CHARLIE, AND MARK DEUZE. 2016. On the Role of Emotion in the Future of Journalism. *Social Media + Society* 2(3): 1-6. Dostopno na: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/2056305116662395>.

BROWN, PENELOPE, STEPHEN C. LEVINSON, AND STEPHEN C. LEVINSON. 1987. *Politeness: Some Universals in Language Use*. Cambridge: Cambridge University Press.

BOWERS, JOHN WAITE. 1963. Language intensity, social introversion, and attitude change. *Speech Monographs* 30: 345-352.

BURGERS, CHRISTIAN, AND ANNEKE DE GRAAF. 2013. Language intensity as a sensationalistic news feature: The influence of style on sensationalism perceptions and effects. *Communications* 38(2): 167-188.

CASTELLS, MANUEL. 2009. *Communication Power*. Oxford, New York: Oxford University Press.

CS1 – MOROSI, S. 2020. Nuovo Dpcm, Conte: »Sono 4 le Regioni nella zona rossa, 2 arancioni e 14 gialle. L'entrata in vigore slitta a venerdì«. Corriere della Sera, 4. 11. 2020. Available from: https://www.corriere.it/cronache/20_novembre_04/dpcm-conte-quando-parla-conferenza-stampa-discorso-ordinanza-regioni-lockdown-zona-rossa-diretta-b16d7eac-1ec3-11eb-9970-42ca5768e0fd.shtml (22. oktober 2021).

DE1 – BE. B. 2020. Čaka nas še najmanj mesec dni trdega boja z virusom. Delo, 3. 11. 2020. Available from: <https://www.delo.si/novice/slovenija/drzavljane-bo-nagovoril-predsednik-vlade/> (12. oktober 2021).

ERJAVEC, TOMAŽ, CAMELIA IGNAT, BRUNO POULIQUEN AND RALF STEINBERGER. 2005. Massive multi-lingual corpus compilation: Acquis Communautaire and totale. *Archives of Control Sciences* 15(4): 529-540.

HAMILTON, MARK. A. 2015. Language Intensity as an Expression of Power in Political Messages. V: Schulze, Rainer, and Hanna Pishwa (ur.). *The Exercise of Power in Communication*, 233-265. London: Palgrave Macmillan.

MANOVICH, LEV. 2001. *The Language of New Media*. Cambridge, London: MIT Press.

MIKOLIČ, VESNA. 2020. *Izrazi moči slovenskega jezika*. Koper: Annales ZRS, Ljubljana: Slovenska matica.

MIKOLIČ, VESNA. 2018. National attributes viewed through tourism discourse: the case of Slovenia. V: Held, Gudrun (ur.). *Strategies of adaptation in tourist communication: linguistic insights*, 54-72. Leiden, Boston: Brill.

MIKOLIČ, VESNA. 2012. Teaching Slovenian and Italian communication style. V: Ruiz De Zarobe, L. in Y. Ruiz De Zarobe (ur.). *Speech acts and politeness across languages and cultures*, 337-366. Bern [etc.]: P. Lang.

MIKOLIČ JUŽNIČ, TAMARA. 2017. *Nominalizacija: korpusni pristop h kontrastivnim in prevodoslovnim vprašanjem*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

OPUTU, EDIRIN. 2020. The coronavirus pandemic has made communication more important than ever. Dostopno na: <https://news.temple.edu/news/2020-09-16/coronavirus-pandemic-has-made-communication-more-important-ever>. (12. oktober 2021)

PD1 - SPLETNO UREDNIŠTVO. 2020. Še nejasno, če bo FJK rumena ali oranžna. Primorski dnevnik, 4. 11. 2020 | 15:26. Available from: <https://www.primorski.eu/se/se-nejasno-ce-bo-fjk-rumena-ali-oranzna-FB663052> (14. avgust 2021).

PD2 - SPLETNO UREDNIŠTVO. 2020. FJK med »rumenimi« deželami. Primorski dnevnik, 4. 11. 2020 | 20:24. Available from: <https://www.primorski.eu/se/fjk-med-rumenimi-dezelami-FB663513> (12. september 2021).

PN1 - STA. 2020. Vlada sprejela osnutek šestega protikoronskega zakona. Primorske novice, 8. 11. 2020. Available from: <https://www.primorske.si/slovenija/vlada-sprejela-osnutek-sestega-protikoronskega-zak> (1. oktober 2021).

REDDY, B. VENKATASHIVA, AND ARTI GUPTA. 2020. Importance of effective communication during COVID-19 infodemic. *J Family Med Prim Care* 9(8): 3793-3796. Dostopno na: <https://www.jfmpc.com/text.asp?2020/9/8/3793/293075> (12. oktober 2021).

RUTH, WODAK, AND MICHAEL MEYER. 2001. *Methods of critical discourse analysis*. Los Angeles (etc.), SAGE Publications. SN1 - M.U. 2020. Janša sporoča: Čaka nas najmanj mesec dni trdega boja z virusom. Slovenske novice, 3. 11. 2020. Available from: <https://www.slovenskenovice.si/novice/slovenija/jansa-sporoca-caka-nas-najmanj-mesec-dni-boja-z-virusom-video-366840> (12. november 2021).

ŠTRKALJ DESPOT, KRISTINA. 2020. Kako koronavirus mijenja jezik kojim govorimo (i mislimo)? Hrvatski jezik: znanstveno-popularni časopis za kulturu hrvatskoga jezika 7(2): 1-7.

TC1 - REDAZIONE. 2020. Nuovo Dpcm: la ristorazione nelle tre zone di rischio. Trieste Café, 4. 11. 2020. Available from: <https://www.triestecafe.it/it/news/cronaca/nuovo-dpcm-la-ristorazione-nelle-tre-zone-di-rischio-4-novembre-2020.html> (19. oktober 2021).

VIČIČ, JERNEJ. 2016. Jezikovni viri za prevajalne sisteme. *Annales: anali za istrske in mediteranske študije, Series historia et sociologia* 26(4): 751-767.

WIERZBICKA, ANNA. 2003. *Crosscultural Pragmatics. The Semantics of Human Interaction*. Berlin: Mouton de Gruyter.